

DAVVIRIIKKALAŠ SÁMESOAHPAMUŠ

Suoma, Norgga ja Ruota ráđđehusat,

váldet vuhtii,

ahte sápmelaččain álbmogin ja álgoálbmogin dán golmma stáhtas lea iežaset kultuvra, iežaset servodateallin ja iežaset gielat, mat leat riikkarájáid rasttildeaddjit,

ahte juo 1751 golggotmánu 7 ja 18 beivviid sohppojuvvon rádjasoahpamuša vuosttas lassebeavdegirjijis (Lappekodicillen) lámhččojuvvui vuodđu rájáid rasttildeaddji ovttasbargui ja nannejuvvojedje sápmelaččaid vieruidumiid vuodul,

ahte sápmelaččaid vuoigatvuodát suodjaluvvot riikkaidgaskasaš olmmošvuoigatvuodasoahpamušain,

ahte Ovtastuvvan Našuvnnat jagis 2007 dohkkehii julggaštusa álgoálbmotvuoigatvuodain ja ahte doarjja álgoálbmotjulggaštussii ođasmuhttui Ovtastuvvan Našuvnnaid álgoálbmogiid máilmmikonfereanssa loahppaáššebáhpáris jagis 2014,

ahte Norga lea, muhto ii Suopma iige Ruotta leat dán soahpamuša vuolláičállima rádjai ratifiseren Riikkaidgaskasaš bargoorganisašuvnna (ILO) soahpamuša nr 169 jagis 1989 álgoálbmogiid ja čearddalaš álbmogiid birra iešheanalaš stáhtain,

muittuhit,

ahte Ovtastuvvon Našuvnnaid fitnodagaide ja olmmošvuoigatvuodaide guoski láidejeaddji prinsihpat ja OECD válddahusat riikkaidgaskasaš fitnodagaide addet ealáhuseallimii earenoamáš ovddasvástádusa gudnejahttit olmmošvuoigatvuodaid, maidda gullet maid álgoálbmotvuoigatvuodát, ja ahte stáhtain lea ovddasvástádus neavvut fitnodagaid gudnejahttit dáid vuoigatvuodaid,

atnet vuodđun,

ahte sápmelaččaid boahtteáiggi vuoigatvuodasajádaga nannemis deattuhuvvo, ahte sápmelaččat eai leat historjjá čađa adnojuvvon seammaárvosaš álbmogin ja danne leat gillán eahpevuoiggalašvuoda,

ahte sámi álbmot sávvá ja háliida váldit ovddasvástádusa iežas boahtteáiggi ovddideamis ja sis lea maiddáid vuoigatvuodta dasa,

ahte stáhtat váldet vuhtii sápmelaččaid iešmearridanvuoigatvuoda, go dat ollašuttet geatnegasvuodaid dán soahpamušas vuodul,

ahte soahpamuš ii eastte stáhtaid miediheamis, go váldojuvvojit vuhtii artihkal 2 vuolimus dási vuoigatvuodát ja artihkal 4 sápmelaččaid iešmearridanvuoigatvuodta,

vuogitvuoda beassat Sámedikki válgalogahallamii dahje jienastuslohkui daidda, geat atnet iežaset sápmelažžan ja geain lea lagaš oktavuoha sámi kultuvrii,

ahte sámequovllut dán soahpamušas sáhttet ráddjejuvvot sierraláhkai dán golmma stáhtas ja maid iešguđetlágan áššiid vuodul, muhto dát galgá dahkkot nu, ahte sápmelaččaid historjjálaš ja dálá leahkin ja maid sámi geavaheapmi gudnejahttojuvvo, ja ulbmilin lea nannet ja gievrudit sámi kultuvrra, sámegeielaid ja sámi servodateallima sápmelaččaid iešmearridanvuogitvuoda vuodul,

ahte sámi ealáhusat ja sámi luondduvalljodagaid geavaheapmi mearkkašit dán soahpamušas dakkár árbevirolaš sámi ealáhusaid ja dakkár árbevirolaš luondduvalljodagaid geavaheami, mii seailuha ja ovddida sápmelaččaid kultuvrra, gielaid ja servodateallima, ja árbevirolaš geavaheapmi ii galgga hehttet ođđa ávkkálaš doaibmavugiid atnuiváldima,

ahte boazodoalus, guolásteamis ja eará sámi luondduvalljodagaid árbevirolaš geavaheamis lea earenoamáš mearkkašupmi sámi kultuvrra, sámegeielaid ja sámi servodateallima seailuheamis ja ovdánahttimis,

ahte sámi nissoniin lea guovddáš sajádat sámi kultuvrra, sámegeielaid ja sámi servodateallima seailuheamis ja ovdánahttimis,

dovddastit,

ahte sápmelaččat galget beassat eatnamiidda ja čáziide, mat leat vuodđun sámi kultuvrii, sámegeielaide ja sámi servodateallimii,

ahte sápmelaččat – nugo earátge – leat sáhttán háhkat sihke oktagaslaš ja kollektiiva oamastanvuogitvuodaid ja geavahanvuogitvuodaid,

ahte soahpamuš suodjala, muhto ii nuppástuhte sámequovlluin sajáiduvvan vuogitvuodaid,

ahte stáhtain lea earenoamáš ovddasvástádus, sámi vieruidumiid gudnejahttimiin, sihkkarastit sápmelaččaide duodalaš vejolašvuoda oazžut našunála riektivuogádaga bokte dovddastuvvot ja duomuin nannejuvvot sajáiduvvan eanavuogitvuodaid guovlluineaset,

ahte stáhtain lea vejolašvuoha sihkkarastit, ahte sápmelaččat ožžot oasiset sámequovlluid buvttaduvvon luondduvalljodagaid árvvus, go váldit vuhtii váikkuhusa, mii luondduvalljodagaid buvttadeamis lea leamaš ja lea ain sámequovlluid sápmelaččaid ealáhusaide, sámi kultuvrii ja árbevirolaš eallinvuohkái,

dovddastit Sámedikkiid árijjalaš sajádaga ja oassálastima konsultašuvnnain ja mat váldet vuhtii, ahte dán golmma stáhta Sámedikkít leat bealisteaset dohkkehan soahpamuša,

leat soahpan čuovvovaš davviriikkalaš sámesoahpamušas.

Lohku I Sámi álbmoga oppalaš vuoigatvuodát

Artihkal 1 Soahpamuša ulbmil

Soahpamuša ulbmilin lea suodjalit ja nannet Sámi álbmoga vuoigatvuodaid vai sápmelaččat sáhttet seailuhit, geavahit ja ovddidit kultuvrraset, gielaideaset ja servodateallimeaset nu unnán go vejolaš stáhtarájaid dahkan heađuštusaiguin.

Artihkal 2 Vuolimus dási vuoigatvuodát

Dán soahpamušas suodjaluvvon vuoigatvuodát leat vuolimus dási vuoigatvuodát. Dat eai hehte ovttaskas stáhta viiddideames sápmelaččaid vuoigatvuodaid dahje mearrideames viidát doaibmabijuid, iige daid vuodul sáhte gáržžidit sápmelaččaid vuoigatvuodaid, mat čuvvot eará riektenjuolggadusain dahje álbmotrievttálaš geatnegasvuodain.

Artihkal 3 Sápmelaččaid vuoigatvuodát

Sápmelaččat leat álgoálbmot soahpamušstáhtain. Sápmelaččain lea vuoigatvuohta seailuhit, geavahit ja ovddidit kultuvrraset, gielaideaset ja servodateallimeaset.

Stáhtat galget suodjalit beaktilis vugiin sápmelaččaid vuoigatvuodaid ja dárbbu mielde lágídit earenoamáš doaibmabijuid vai sápmelaččain lea álkit ollašuttit dáid vuoigatvuodaid.

Artihkal 4 Iešmearridanvuoigatvuohta

Sámi álbmogis lea vuoigatvuohta iešmearrideapmái. Dán vuoigatvuoda vuodul álbmot mearrida friddja iežaset politihkalaš sajádagas ja iežaset ekonomalaš, sosiála ja kultuvrralaš ovdáneami.

Iešmearrideapmi ollašuvvá iešstivrejumiin siskkáldas áššiin konsultašuvnnaid bokte áššiin, main sáhtá leat earenoamáš mearkkašupmi sápmelaččaide.

Artihkal 5 Nissoniid ja albmáid gaskasaš dásseárvu

Stáhtat galget ovddidit sámenissoniid ja -albmáid gaskasaš dásseárvvu ja maid sámenieiddaid ja -gándaiddaid gaskasaš dásseárvvu. Ulbmilin lea nissoniid ja albmáid gaskasaš dásseárvvu olaheapmi.

Áššemeannudeamis ja mearrádusain surggiin, maid dát soahpamuš fáttmasta, galget stáhtat guorahallat ja váldit vuhtii doaibmabiju váikkuhusaid sámenissoniid ja –albmáide.

Dán soahpamušas nannejuvvon friddjavuodaid ja vuoigatvuodaid geavaheami galgá suodjalit almmá sohka bealvealaheami haga.

Artihkal 6 Sámemánáid vuoigatvuođat

Stáhtat galget earenoamážit ovddidit sámemánáid vuoigatvuođa iešguhtege sierra ja ovttas eará sápmelaččaiguin sealluhit, geavahit ja ovddidit kultuvrraset, gielaideaset ja servodateallimeaset.

Stáhtat galget giddet earenoamážit deattuhit sámemánáid dárbbuid ja vuoigatvuođaid, go dat ollašuhttet dán soahpamuša geatnegasvuođaideaset. Sámemánát galget beassat váikkuhit alceset guoski áššiide agis ja láddamis vuođul. Buot sámemánáide guoski doaibmabijuin galgá máná ovddu váldit vuosttažettiin vuhtii.

Artihkal 7 Vealatkeahtesvuohta

Sápmelaččaid galgá suodjalit sápmelašvuhtii laktáseaddji vealaheami vuostá.

Stáhtat galget vuolggahit beaktilis doaibmabijuid vai sápmelaččaid vealaheami ja ovdagáttut sin vuostá eastaduvvojit ja maid vai ovddidit goabbatbealat gudnejahttima ja ipmárdusa sápmelaččaid ja eará álbmoga gaskkas.

Artihkal 8 Giella

Sámegiellain oaivvilduvvojit dán soahpamušas buot sámegielat.

Artihkal 9 Vieruidumit

Stáhtat galget soahppevaččat gudnejahttit sápmelaččaid riekteipmárdusaid, riekteárbevieruid ja vieruidumiid.

Go stáhtat gárvejit lánkaásaheami surggiin, main sáhttet leat sámi vieruidumit, galget stáhtat čielggadit, gávdnojitgo dákkár vierut ja galggašiigo daid dalle suodjalit dahje muđui vuhtii váldit lánkaásaheamis.

Artihkal 10 Ovttasbargu stáhtarájáid rastá

Stáhtat galget álkidit sápmelaččaid rájáidrasttildeaddji ovttasbarggu ja figgat jávkadit hehttehusaid, mat bohtet riikkavulošvuođas dahje orrunsašis dahje muđui das, ahte sápmelaččat leat okta álbmot ásaiduvvan stáhtarájáid rastá.

Stáhtat galget álkidit sápmelaččaid sealluhit, geavahit ja ovddidit kultuvrraset, gielaideaset ja servodateallimeaset stáhtarájáid rastá. Dáinna ulbmiliin stáhtat galget earenoamážit álkidit sápmelaččaid ealáhusdoaimmaid stáhtarájáid rastá ja maid ovddidit sápmelaččaid vejolašvuođaid oazžut oahpahusa, dearvvasvuođafuolahusa, buohccedikšuma ja sosiálabálvalusaid ovttas dáin stáhtain dalle, go dákkár čoavddus lea ávkálu.

Artihkal 11 Čearddalaš dovddaldagat

Stáhtat galget gudnejahttit sápmelaččaid vuoigatvuođa mearridit sámeleavvga ja eará sámi čearddalaš dovddaldagaid geavaheamis ja ovddidit sámi čearddalaš dovddaldagaid čalmmustuhttima.

Lohku II Iešmearridanvuoigatvuohta

Artihkal 12 Sámediggi

Juohke soahpamušstáhtas galgá leat Sámediggi, mii lea alimus sámi doaibmaorgána gustovaš stáhtas. Sámediggi ovddasta sámi álbmoga ja dat válljejuvvo válggain, mii vuodđuduvvá gustovaš stáhta sápmelaččaid dábálaš jienastanvuoigatvuhtii.

Sámedikki válganjuolggadusat mearriduvvojit lágain.

Sámedikkis galgá leat dakkár ovddasvástádussuorggit ja dakkár doaimmat, ahte dat sáhttet beaktilit ollašuhttit sápmelaččaid iešmearridanvuoigatvuođa.

Sámedikki barggut mearriduvvojit lágain. Sámediggi mearrida iešheanalaččat makkár eará áššiiguin dat háliida bargat ja main dat háliida addit cealkámušaid.

Artihkal 13 Sámedikki válgalogahallan dahje jienastuslohku

Olmmoš guhte atná iežas sápmelažžan ja

á) geas lea sámejiella ruovttugiellan, dahje

a) geas lea leamaš vanhemi, áhkus dahje ádjás dahje áhku dahje ádjá vanhemi sámejiella ruovttugiellan, dahje

b) geas lea vanhen, guhte lea dahje lea leamaš Sámedikki válgalogahallamis dahje jienastuslogus,

lea vuoigatvuohta, juos deavdá eará nugo ahke-, riikkavulošvuođa- ja álbmotregistrtargáibádusaid, váldojuvvot Sámedikki válgalogahallamii dahje jienastuslohkui Norggas, Ruoŋas dahje Suomas.

Sámedikkis sáhttet bargat ovttas bajábealde namuhuvvon mearrádusa ollašuhttimis našunála lánkaásaheami vuodul.

Artihkal 14 Sámedikki vuoigatvuohta iešstivrejupmái

Sámedikkis mearridit iešheanalaččat áššiin, main dain lea našunála lánkaásaheami vuodul ovddasvástádus ja maid eará áššiin, maiguin dat bargat.

Artihkal 15 Ovttasbargu

Sámedikkis sáhttet dahkat soahpamušaid ovttasbarggus eará álgoálbmogiiguin ja maid našunála, guovlluguovdasaš ja báikkálaš ovttagaiguin.

Artihkal 16 Oktasaš doaibmaorgánat

Stáhtat galget ovddidit Sámedikkiid ovttasbargovejolašvuođaid ja oktasaš doaibmaorgánaid vuodđudeami. Juos našunála lánkaásaheami vuodul lea vejolaš, sáhtta oktasaš doaibmaorgánaide addit almmolaš hálddašandoaimmaid.

Artihkal 17 Konsultašuvnnat

Láhkaásahusain, mearrádusain dahje eará doaibmabijuin, main sáhtta leat earenoamáš mearkkašupmi sápmelaččaide, stáhta galgá lágidity konsultašuvnnaid Sámedikkiin. Konsultašuvnnat galget dáhpáhuvvat buori oskkus, ja daid ulbmilin lea juksat ovttamielalašvuoda dahje oktasaš ipmárdusa Sámedikkiin ovdalگو mearrádus dahkkojuvvo. Stáhtat galget almmuhit Sámediggái nu johtilit گو vejolaš گو dat bargagohtet dákkár áššiiguin.

Artihkal 18 Konsultašuvnnat eará ovddasteaddjiiguin

Láhkaásahusain, mearrádusain dahje eará doaibmabijuin, main sáhtta leat earenoamáš mearkkašupmi eará sámi ovtadagaide, nugo čearuide, siiddaide, bálgosiidda ja orohagaide, nuortalaččaid giličoahkkimii dahje eará sámi organisašuvnnaide, stáhta galgá, juos leačča vuodđu lágidity konsultašuvnnaid maddái daid orgánaid ovddasteaddjiiguin.

Artihkal 19 Riikkaidgaskasaš ovddasteapmi

Stáhtat galget ovddidit Sámedikki vuogatvuoda iešheanalaš ovddasteapmái riikkaidgaskasaš doaibmaorganain ja čoahkkimiin, main gieđahallojit earenoamážit sápmelaččaide mearkkašahti áššit.

Stáhtat galget doaimmalaččat lámčit oassálastima Sámedikkiide riikkaidgaskasaš oktavuodain, گو gieđahallojuvvojit áššit, main lea earenoamáš mearkkašupmi sápmelaččaide.

Lohku III Giella ja kultuvra

Artihkal 20 Vuoigatvuohta gillii ja kultuvrii

Sápmelaččain lea vuoigatvuohta geavahit, ovddidit ja várjalit boahttevaš buolvvaide kultuvrraset ja giellaideaset. Stáhtat galget gudnejahttit, ovddidit ja suodjalit dáid vuoigatvuođaid.

Artihkal 21 Sámeigiela geavaheapmi

Sápmelaččain lea vuoigatvuohta geavahit gohčodannamaideaset ja maid oažžut daid dohkkehuvvot našunála njuolggadusaid vuođul.

Sámeiguovlluin sámi báikenamat galget dohkkehuvvot ja geavahuvvot.

Sápmelaččain lea vuoigatvuohta geavahit sámeigiela duopmostuoluin ja oktavuodain eiseválddiiguin sámeiguovlluin.

Stáhtat galget ovddidit sápmelaččaid vejolašvuođa geavahit sámeigiela dearvvasvuođafuolahusas ja buohccedikšumis ja maid sosiálabálvalusain sámeiguovlluin.

Stáhtat galget álkidit sámeigiela geavaheami sámeiguovlluid olggobealde.

Stáhtat galget váldit vuhtii sámi kultuvrra diliid dearvvasvuođafuolahusas ja buohccedikšumis ja maid sosiálabálvalusain.

Artihkal 22 Sámi kulturárbi, sámi kultuvrralaš albmoneamit ja sámi árbediehtu

Stáhtat galget váldit vuhtii sámi kulturárbbi, sámi kultuvrralaš albmonemiid ja sámi árbedieđu go dahket mearrádusaid áššiin, mat gustojit sámi diliide.

Sámi materiála kulturárbbi galgá suodjalit lágain. Stáhtat galget ovddidit sámi immateriála kulturárbbi suodjaleami. Sámedikkis, dahje eiseválddiin ovttasráđiid Sámedikkiin, sámi museain dahje eará sámi ásašusain lea ovddasvástádus sámi kulturárbaí guoski áššiin.

Sámediggi, dahje museat dahje ásašusat galget hálddašit ovttasráđiin Sámedikkiin sámi kulturárbbi, mii lea stáhta dahje eará almmolaš ásašusa hálddus.

Stáhtat galget ovddidit sámi kulturárbbi máhcaheami ja hálddašeami goalmát bihtá vuođul.

Artihkal 23 Oahpahus

Sámeiguovlluin lea sápmelaččain vuođđoskuvllas dahje eará vástideaddji skuvladásis vuoigatvuohta oažžut oahpahusa sámegillii ja sámeigielas. Eará geográfalaš guovlluin stáhtat galget sihkkarastit sápmelaččaide vejolašvuođa sámeigiela oahpahusas ja maid ovddidit vejolašvuođaid sámeigielat oahpahussii.

Stáhtat galget vuolggahit doaibmajuid oahpahusa suorggis vai sápmelaččaid sajadahkii ja vuoigatvuođaide álgoálbmogin ja maid sin historjái, gielaide ja kultuvrii laktáseaddji diehtu ja gudnejahttin lassánivčče.

Sámedikkiin galgá lágidit konsultašuvnnaid 17 artihkkala vuodul dahje Sámediggi sáhtá dihto rámaid siste ovddidit oahpahusa sisdoalu sámefáttáin ja sámi historjjás, kultuvrras, árbevirolaš ealáhusain ja servodateallimis.

Stáhtat sáhttet, dárbbu mielde, gaskaboddasaččat fállat molssaevttolaš oahpavugiid geavahanláhkái guovlluin, gos eai leat sáme-gielat oahpaheaddjit ja gos sámeoahppit leat unnán.

Artihkal 24 Dutkan

Stáhtat galget láchit buriid eavttuid dutkamii ja dutkanovttasbargui, mas lea mearkašupmi sámi servodahkii. Dákkár dutkamis galgá váldit vuhtii dohkkehuvvon dutkanehtalaš njuolggadusaid ja riikkaidgaskasaš prinsihpaid, mat váldon geavahussii álgoálbmogiidda laktáseaddji dutkamušas.

Artihkal 25 Mediat

Stáhtat galget ovddidit viiddes sáme-gielat mediafálaldaga.

Vuhtiiválddedettiin mediaid sorjjasmeahtunvuoda, stáhtat galget, nu bures go vejolaš, fuolahit das, ahte sápmelaččaide addojuvvo vejolašvuolta vuodđudit ja geavahit iežas mediaid.

Artihkal 26 Ovttasbargu stáhtarájáid rastá

Stáhtat galget ovddidit ovttasbarggu stáhtarájáid rastá sáme-giela fuolahusas ja earenoamážit dalle, go giellanorpmat ja terminologijja meroštallojuvvojit.

Stáhtat galget ovddidit ovttasbarggu stáhtarájáid rastá oahpavusi- ja skuvlenáššiin sáme-giellii ja sáme-gielas ja maid sápmelaččaid historjjás, kultuvrras ja gielain. Stáhtat galget maidái ovddidit stáhtarájáid rasttildeddji ovttasbarggu sáme-gielat oahpponeavvuid ovddidanbarggus ja maid sápmelaččaid historjái, kultuvrii ja giellii laktáseaddji oahpponeavvuin.

Stáhtat galget ovddidit ovttasbarggu stáhtarájáid rastá sámi kulturárbbi ja sámi árbedieđu duodašteamis, suodjaleamis ja geavaheamis.

Vuhtiiválddedettiin mediaid sorjjasmeahtunvuoda stáhtat galget ávžžuhit nu guhkás go vejolaš mediaid mat fállat sáme-gielat mediafálaldagaid bargat ovttas.

Lohku IV Eatnamat ja čázit

Artihkal 27 Vuoigatvuohta eatnamiidda ja čáziide

Dat guovllut, máid sápmelaččat leat árbevirolaččat geavahan, leat vuodđun dasa, ahte sápmelaččat galget sáhttit seailuhit, geavahit ja ovddidit kultuvrraset, gielaideaset ja servodateallimeaset.

Sápmelaččat leat eatnamiid ja čáziid guhkesáigásaš árbevirolaš geavaheami bokte háhkan kollektiiva ja oktagaslaš oamastan- ja geavahanvuoigatvuođaid sámevuovlluin.

Artihkal 28 Eana- ja čáhcevuogitvuođaid suodjaleapmi

Stáhtat galget čađahit doaibmabijuid vai sihkkarastojuvvojit sápmelaččaid vuoigatvuođat ja beassan dakkár luondduvalljodagaide, maid sápmelaččat leat geavahan árbevirolaččat sámevuovlluin ja maid vejolašvuođat geavahit dáid luondduvalljodagaid.

Stáhtat galget sihkkarastit, ahte našunála riektevuogadagas leat heivvolaš meannudanvuogit, maiguin sáhttá nannet čadni vugiin sápmelaččaid vuoigatvuođaid eatnamiidda ja čáziide.

Mearridettiin gávdnojitgo dakkár vuoigatvuođat, galgá váldit vuhtii, ahte dávjá sápmelaččaid geavaheamis eai báze bissovaš luottat lundui.

Artihkal 29 Goabbatbealat gudnejahttin

Stáhtat galget fuolahit, ahte vuoigatvuođaid eaiggádat ja buot eará eatnamiid ja čáziid geavaheaddjit gudnejahttet nubbi nuppiid beroštumiid ja váldet vuhtii mii mearkašumiid sápmelaččaid eatnamiid ja čáziid geavaheamis lea sámi kultuvrii, sámegeielaide ja sámi servodateallimii.

Artihkal 30 Luondduvalljodagaid duohtadeapmi dahje daid nuppástuvvan geavaheapmi

Go stáhtat vihkkehallet mearrádusdahkama sámevuovlluid luondduvalljodagaid duohtadeamis dahje daid geavaheami nuppástuhttimis dahje lobi mieđiheamis dakkár duohtadeapmái dahje geavaheapmái, stáhtat galget earenoamážit deattuhit, ahte duohtadeapmi dahje nuppástuvvan geavaheapmi ii dagat čielga hehttehusa sámi kultuvrii, sámegeielaide dahje sámi servodateallimii. Go mearrádusdahkan guorahallojuvvo duohtadeami dahje geavaheami nuppástusa suovvamis, stáhtat bearráigeahččat, ahte sierra doaibmabijuid ollislaš váikkuhus sámi kultuvrii, sámegeielaide ja sámi servodateallimii guovllus váldojuvvo vuhtii.

Duohtadettiin sápmelaččaid oamastan- ja geavahanvuoigatvuođa galgá juolluduvvot buhtadus našunála njuolggadusaid vuodul.

Artihkal 31 Sápmelaččaid vuoigatvuohta návddašit iežas kultuvrras ja servodateallimis ja geavahit iežaset gielaid

Luondduvalljodagaid duohtademiin dahje nuppástuhtton geavahemiin ii oaččo gieldit sápmelaččain álgoálbmogin vuoigatvuođa návddašit iežas kultuvrras ja servodateallimis ja geavahit iežaset gielaid.

Artihkal 32 Luondduvalljodagaid hálddašeapmi

Válddedettiin vuhtii, ahte sápmelaččaid vuoigatvuođain eatnamiidda ja čáziide lea earenoamáš mearkkašupmi sámi kultuvrra, sámegielaide ja sápmelaččaid servodateallima seailuma dáfus, stáhtat ja stáhta opmodaga eará hálddašeaddjit galget nu guhkás go vejolaš lágidity konsultašuvnnaid sápmelaččaiguin áššiin dahje muđui árjjalaččat váldit sápmelaččaid fárrui dáid áššiide, mat laktásit sápmelaččaide guoski luondduvalljodagaid hálddašeapmái ja maida artihkkala 17 gáibádusat eai gusto.

Artihkal 33 Luonddu- ja kulturbiras

Stáhtat galget ovddidit sámeovuolluid luonddu- ja kulturbirrasa bastevaš geavaheami nu, ahte sámi árbediehtu gudnejahttojuvvo ja luonddu- ja kulturbirrasiid earenoamáš mearkkašupmi sámi kultuvrra, sámegiela ja sámi servodateallima vuodđun váldojuvvo vuhtii.

Lohku V Ealáhusat

Artihkal 34 Sámi ealáhusat

Sámi ealáhusain lea earenoamáš mearkkašupmi sealluhit, geavahit ja ovddidit sámi kultuvra, sámegielaide ja servodateallima.

Luondduealáhusain, masa gullet earret eará guolástus ja eará bivdu, smávvalágan šibitdoallu, meahcástallan ja luondduvalljodagaid rádjan, lea guhkesáigásaš árbevierru iešguđet sámeguovlluin ja váikkuhus gielaide, kultuvrii ja sámi árbedihtui ja maid ásaiduvvamii, dálldollui ja duoji ávnnasteapmái.

Stáhtat galget ovddidit sámi ealáhusaid.

Ealáhusat ja luondduvalljodagaid geavaheapmi galget ain lohkkjuvvot oassin sámi kultuvrras, vaikko ođđa heivvolaš doaibmavuogit válđojuvvojit geavahussii go servodat ovdána.

Artihkal 35 Kultuvrralaš ja luovvalaš ealáhusat ja turisma

Sámi kultuvra, historjá ja luondu leat kulturealáhusaid ja luovvalaš ealáhusaid ja maid turisma veahkkevárit sámeguovlluin. Stáhtat galget ovddidit, ahte dáid veahkkeváriid ávkástallan dáhpáhuvvá bistevas vugiin ja ahte sámi kultuvrra, gielat ja servodateallin gudnejahttojuvvo.

Artihkal 36 Boazodoallu

Boazodoallu sámi ealáhussan ja kulturhápmin vuodđduvvá vieruidumiide ja galgá suodjaluvvot lágain.

Stáhtat galget ovddidit sápmelaččaid boazodoalu sajádaga ja doaibmavejolašvuodaid ja maid ovddidit stáhtarájaid rasttildeaddji ovttasbarggu.

Artihkal 37 Mearavalljodagat

Mearrasámi guovllus ealli mearavalljodagaid reguleremis ja juohkimis galgá earenoamážit deattuhit dan, makkár mearkkašupmi sápmelaččaid ávkástallanvieruin lea sámi kultuvrii, sámegielaide ja sámi servodateallimii.

Artihkal 38 Duodji

Stáhtat galget lánkaásahusa, hálddahušdoaimmaid dahje ekonomalaš doaimmaid bokte ovddidit sápmelaččaid vejolašvuodaid ealáskahttit, sealluhit, suodjalit ja ovddidit sámeduodjái laktáseaddji árbevirolaš dáidduid, vieruid ja árbedieđu ja maid ovddidit vejolašvuodaid duddjot ealáhussan.

Lohku VI Soahpamuša ollašuhttin

Artihkal 39 Ministariid ja Sámedikkiid presideanttaid ovttasbargoráđđi

Norgga, Ruota ja Suoma sámeáššiin vástideaddji ministarat ovttas dáid stáhtaid Sámedikkiid presideanttaiguin galget čoahkkanit jeavddalaččat.

Dát ovttasbargu galgá ovddidit dán soahpamuša ulbmila artihkkala 1 vuodul. Čoahkkimiin galgá giedahallot dán soahpamuša ollašuhttin.

Artihkal 40 Soahpamuša ollašuttima čuovvun

Davviriikkalaš sámeáššiid ámmátolbmoorgánii čadnojuvvon bargojoavku galgá čuovvut dán soahpamuša ollašuttima. Bargojoavkkus leat guhtta lahttu, mat ovddastit stáhtaid ja Sámedikkiid. Iešguđet stáhta nammada ovttalahttu ja iešguđet Sámedikki ovttalahttu.

Soahpamuša čuovvun galgá dáhpáhuvvat gulahallama bokte buot golmma stáhta ja golmma Sámedikki gaskka bargojoavkkus. Bargojoavkku ulbmilin lea čalmmustahttit hástalusaid, juogadit vásáhusaid ja dieđu buriin bargovugiin ja maid geahččalit juksat ovttamielatvuoda soahpamuša ulbmila ovddideaddji čovdosiin.

Bargojoavku giedahallá fáttáid mielde áššiid ja maid Sámedikkiid ja earáid raporttaid das, mo sápmelaččaid vuoigatvuodát ollašuttuojuvvojit dán soahpamuša vuodul. Bargojoavku sáhtta bargat ovttas eará oasálaččaiguin.

Bargojoavku galgá sáhttit addit evttohusaid ja raporttaid stáhtaid ráđđehusaide ja Sámedikkiide vai soahpamuša ulbmil ovdána. Juos evttohusas dahje raporttas eai juvssa ovttamielatvuoda, sáhttet bargojoavkku lahttu guođdit dasa sierra mearkkašumiid.

Bargojoavku mearrida iežas njuolggadusaid ja dain mearrida dárkileappot bajábealde namuhuvvon doaimmain.

Artihkal 41 Soahpamuša gozihangolut

Golut, mat bohtet soahpamuša ollašuttima goziheamis artihkkala 40 vuodul, juhkkuojuvvojit buot golmma soahpamušstáhta gaskkas dássidit dahje sierra soahpamuša vuodul.

Lohku VII Eará mearrádusat

Artihkal 42 Vuolláičállin

Dán soahpamuša galget sámedikkít dohkkehit ovdal vuolláičállima.

Artihkal 43 Ratifiseren ja fápmuiboahhtin

Dán soahpamuša galgá ratifiseret.

Soahpamuš bohtá fápmui golbmalogát beaivve dan maŋŋá, go buot oassebealit leat vurken ratifiserenáššebáhpáriiddiset Norgga olgoriikkadepartementii.

Norgga olgoriikkadepartemeanta galgá almmuhit eará oassebeliide ratifiserenáššebáhpáriid vorkemis ja soahpamuša fápmuiboahhtináiggis. Oassebeliin lea ovddasvástádus addit dieđu Sámedikkiide.

Artihkal 44 Soahpamuša nuppástusat

Nuppástusat dán soahpamuššii dahkkojuvvojit ovttasráđiid buot golmma stáhta Sámedikkiiguin.

Soahpamuša nuppástuhttin bohtá fápmui go golbmalot beaivve lea vássán dan beaivvi rájes, go soahpamušoassebealit leat almmuhan Norgga olgoriikkadepartementii nuppástusaid dohkkeheamis.

Artihkal 45 Eretcealkin

Oassebealli sáhtta cealkit eret soahpamuša čálalaš almmuhusain Norgga olgoriikkadepartementii, mii almmuha eará oassebeliide dákkár almmuhusa vuostáiváldimis ja dan sisdoalus. Oassebeliin lea ovddasvástádus addit dieđu Sámedikkiide.

Eretcealkin gusto dušše dan eretcealkinalmmuhusa addin oassebeallái ja dat bohtá fápmui go guhtta mánu lea vássán dan beaivvi rájes go Norgga olgoriikkadepartemeanta lea ožžon eretcealkinalmmuhusa.

Artihkal 46 Originála teavstta vurken ja vuolláičállin

Soahpamuša originála teaksta vurkejuvvo Norgga olgoriikkadepartementii, mii doaimmaha eará oassebeliide soahpamuša vuoigadin duodaštuvvon kopijaid. Oassebeliin lea ovddasvástádus doaimmahit vuoigadin duodaštuvvon kopijaid Sámedikkiide.

Dán dáhkádussan oassebeliid ovddasteaddjit leat vuolláičállán dán soahpamuša.

Soahpamuš galgá leat oažžumis iešguđet sámegillii.

Gárvvistuvvon ....mánu .... beaivve 20- - suomagillii, davvisámegillii, dárogillii ja ruoŧagillii.